

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 16770

Tarih : 02.03.2026

10/3877

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2016–2018 yılları arasında ilan edilen Olağanüstü Hal döneminde çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnamelerle kamu görevinden çıkarma işlemleri ile memur statüsünün yanı sıra işçi statüsündeki emekçileri, belediye çalışanlarını ve yerel yönetim personelini de kapsayan tasarruflar, yalnızca belirli bir dönemin idari tasarrufları olarak kalmamış; hukuk devleti ilkeleri, yargısal denetimin etkinliği, temel hakların korunması ve demokratik düzenin işleyişi bakımından kalıcı sonuçlar doğuran yapısal bir meseleye dönüşmüştür. Aradan geçen yaklaşık on yıla rağmen hukuki ve toplumsal sonuçları giderilmemiş olan bu sürecin, özellikle “sivil ölüme” varan sonuçlarıyla birlikte, hukuki, kurumsal ve toplumsal boyutlarıyla incelenmesi; demokratik hukuk devleti çerçevesinde kalıcı ve adil çözümlerin geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Nevroz UYSAL ASLAN

Sırnak Milletvekili

GEREKÇE

15 Temmuz 2016 sonrasında ilan edilen Olağanüstü Hal kapsamında çıkarılan kararnamelerle yüz elli bini aşkın kamu görevlisi kamu görevinden çıkarılmış; süreç, işçi statüsündeki emekçilerden belediye ve yerel yönetim personeline kadar uzanan geniş bir çalışma kesimini de kapsayan sonuçlar doğurmuştur. Bu işlemlerin kahir ekseriyeti herhangi bir mahkumiyet kararına dayanmadan tesis edilmiştir. Bu durum idari tasarruf ile cezalandırma arasındaki sınır fiilen ortadan kalkmıştır. Böylece idarenin takdir yetkisi ile yargısal güvenceler arasındaki anayasal denge ortadan kalkmıştır.

23 Ocak 2017 tarihinde kurulan inceleme mekanizmasına yüz binin üzerinde başvuru yapılmış; ancak çok sayıda dosya uzun yıllar sonuçlandırılmamış ve belirsizlik hali kalıcılaşmıştır. Aradan geçen on yıla yakın süreye rağmen yargısal süreçlerin tamamlanmamış olması, adaletin makul sürede sağlanması ilkesinin de ihlal edildiğini göstermektedir.

Ayrıca ihraç işlemleri yalnızca kamu görevinden çıkarma ile sınırlı kalmamış; ekonomik ve sosyal alanlara yayılan fiili sonuçlar doğurmuştur. Bankacılık işlemlerine erişimde yaşanan engeller, kredi kullanamama, sigorta ödemelerine ulaşamama ve pasaport iptalleri gibi uygulamalar, temel hak alanının idari tasarruflarla daraltıldığını ortaya koymaktadır. Bu uygulamalar, kişilerin yalnızca mesleki statüsünü değil, kamusal ve ekonomik hayata katılım kapasitesini de ciddi biçimde sınırlamış, bireyleri fiilen "sivil ölüme" sürükleyen sonuçlar üretmiştir. Bu bağlamda kişinin hukuken varlığını sürdürmesine rağmen çalışma, üretme, dolaşma ve kamusal alanda yer alma imkanlarının idari kararlarla ortadan kaldırılması, demokratik hukuk düzeni bakımından ağır bir sorun teşkil etmektedir.

Süreçte ortaya çıkan en çarpıcı örneklerden biri, yaşamını yitirdikten sonra görevine iade edildiği anlaşılan kişilerin varlığıdır. Bu durum, yargısal denetimin gecikmesinin telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğurabildiğini gösterdiği gibi adaletin zamanında tecelli etmemesinin, kimi durumlarda adaletin anlamını ortadan kaldırdığını ortaya koymaktadır.

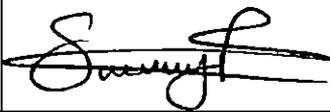
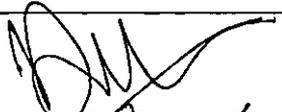
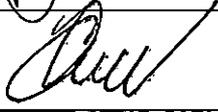
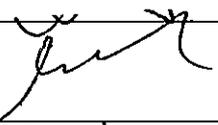
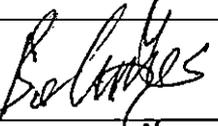
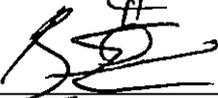
2016 yılında yayımlanan barış bildirisine imza atan yüzlerce akademisyen hakkında yürütülen işlemler de bu dönemin hukuki ve siyasal karakterini yansıtan örneklerden biridir.

İfade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine dair yüksek yargı kararlarına rağmen uzun süre görevlerine dönememeleri, kamu görevlisi statüsü ile anayasal hakların korunması arasındaki ilişkinin yeterince güvence altına alınmadığını da açıkça göstermiştir.

Bugün Türkiye’de yürütülen barış ve demokratik toplum tartışmaları, yalnızca siyasi bir gündem değil, hukuki ve kurumsal güvenin yeniden inşasını da gerektiren bir süreçtir. Demokratik toplumun temel şartı, devletin hukuka bağlılık ilkesine, ölçülülük ve orantılılık kriterlerine ve temel haklara riayet etmesidir. Geçmişte olağanüstü yetkilerle tesis edilmiş ve etkileri halen devam eden işlemlerin kapsamlı biçimde incelenmesi, bu bağlamda sadece geçmişe dönük bir muhasebe olmayıp toplumsal barışın güçlendirilmesi için zorunlu bir adımdır.

Toplumsal barış, hukuki güvenlik olmadan tesis edilemez. Hukuki güvenlik ise idari işlemlerin denetlenebilir, ölçülü ve geçici olmasına; temel hakların keyfi müdahalelerden korunmasına bağlıdır. KHK sürecinin yarattığı belirsizlik ve sivil ölüm pratiği, demokratik toplum sürecinde aşılması gereken yapısal bir sorun olarak durmaktadır. Bu sorunun çözümü, bireysel başvuruların ötesinde, Meclis denetimi altında yapılacak bütüncül bir inceleme ve yapısal düzenleme gerektirmektedir.

Bu nedenle, Olağanüstü Hal döneminde çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnamelerle tesis edilen işlemlerin hukuki dayanaklarının, ölçülülük ve geçicilik ilkeleri bakımından değerlendirilmesinin, sivil ölüme varan sonuçlarının tespit edilmesinin, yargısal denetim süreçlerinin etkinliğinin incelenmesinin ve kalıcı çözümlerin geliştirilmesinin sağlanması amacıyla Meclis Araştırması açılması zorunlu görülmektedir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6			
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	